Society's Resilience | *Prepare for War*

NOREA | Kennisgroep Cybersecurity
ALV | 12 Juni 2025

NOREA
DE BEROEPSORGANISATIE VAN IT-AUDITORS

Peter Kornelisse

- **EY** | Partner Technology Risk | Cyber assurance
- **NOREA** | Voorzitter kennisgroep Cybersecurity
- **TIAS** | Hoofddocent Auditing Cybersecurity
- **EUR** | Docent Cybersecurity for Financial Auditors
- **VU** | Docent Auditing Cybersecurity

NOREA
DE BEROEPSORGANISATIE VAN IT-AUDITORS

WRR | 2019

Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid

-

Dutch Scientific Council for Government Policy

NOREA
DE BEROEPSORGANISATIE VAN IT-AUDITORS

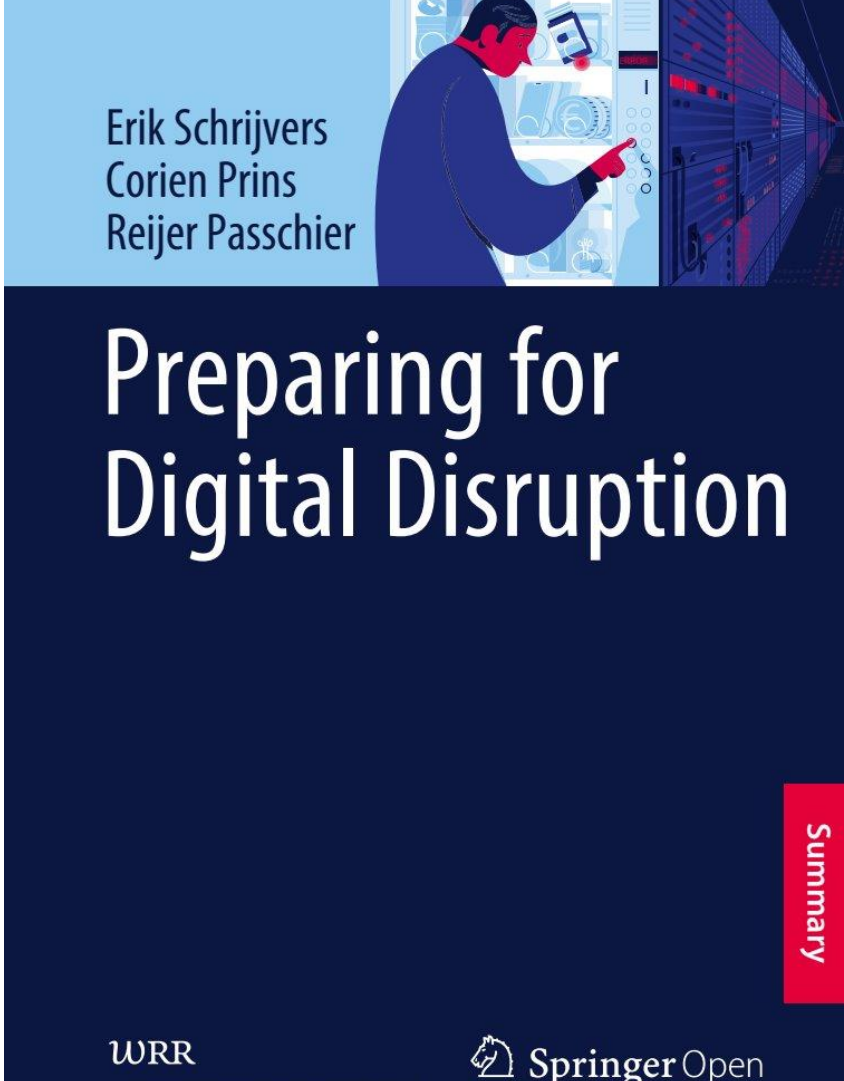

Urgency to ensure Collective Resilience

We are increasingly aware that societal developments can impact every individual and organization

NOREA
DE BEROEPSORGANISATIE VAN IT-AUDITORS

Disruption in Society | Disruption of IT

Energy shortage | Outages of data centers

Climate change | Flooding of Data Centers

Pandemie | Corona and reduction of staff

Social unrest | Foreign influence via Social Media

War | Sabotage and Attacks | Ukraine

Outage due to concentration IT service | Crowdstrike

Criminal activities| Ransomware attacks

NOREA
DE BEROEPSORGANISATIE VAN IT-AUDITORS

Incidental disruption - Road maintenance

VERKEER

Verkeersinfarct rond Amsterdam door afsluiting A10 Oost en ongeval

22 juli 2024, 17.22 uur · Aangepast 2 minuten geleden · Door Redactie

Ondanks de zomervakantie staat het op de wegen rond Amsterdam deze avondspits muurvast. Door een samenspel van werkzaamheden op de A10 Oost en een ongeval aan de andere kant op de A10 West bij de Coentunnel is het vastgelopen op de Ring, de A1, A5 en A9. De kans op herhaling is door de werkzaamheden de komende tijd groot, aldus de ANWB. "De situatie is fragiel."

File - NH Media

Na autoverkeer nu ook internetverkeer verstoord door werkzaamheden A10 Noord

43 minuten geleden · Aangepast 25 minuten geleden · Door Robin Antonisse

Niet alleen het autoverkeer rond Amsterdam ondervindt hinder van de werkzaamheden aan de A10 Noord. Sinds gisterochtend ligt ook het internetverkeer via de glasvezel er in delen van Amsterdam uit. Bij sloopwerkzaamheden bij de Zeeburgerbrug is namelijk een glasvezelkabel geraakt. Eurofiber, het bedrijf dat verantwoordelijk is voor de kabel, spreekt van een 'complexe situatie'.

VLN Nieuws / Sam de Joode

NOREA
DE BEROEPSORGANISATIE VAN IT-AUDITORS

Incidental disruption - Crowdstrike

Reizigers over de hele wereld werden getroffen door de superstoring.

© anp/hh 1 / 1

PREMIUM | Het beste van De Telegraaf

CrowdStrike

Experts waarschuwen voor meer ontwrichtende superstoringen: 'Wen er maar aan'

Door EVELINE BIJLSMA
20 jul 2024, 18:21 in BINNENLAND
Updated 1 uur geleden

RTL Nieuws

Overal blauwe schermen

IT-storing trof 8,5 miljoen computers: 1 procent, maar 'grote impact'

13 uur geleden
Door RTL Nieuws

De IT-storing die gisteren overal ter wereld computers lamlegde, trof 8,5 miljoen apparaten. Microsoft meldt dat het zo'n beetje 'om 1 procent van alle computers ter wereld' ging. Toch was 'de impact groot', zegt het bedrijf.

NOREA
DE BEROEPSORGANISATIE VAN IT-AUDITORS

Sabotage

-

Olympic Games

© ANP / SIPA Press France 1 / 1

Frankrijk opnieuw opgeschrikt door terreur: glasvezelnetwerk op meerdere plekken gesaboteerd

29 jul 2024, 09:54 in BUITENLAND

Updated 3 uur geleden

Olympische Spelen 2024

NOS Nieuws • vandaag, 09:21 • aangepast: 1 minuut geleden

Franse TGV-treinen ontregeld door sabotage, vlak voor opening Spelen

Het treinverkeer in Frankrijk is "zwaar verstoord" als gevolg van brandstichting waarbij treinfaciliteiten beschadigd zijn geraakt. Dat meldt spoorwegmaatschappij SNCF.

NOREA
DE BEROEPSORGANISATIE VAN IT-AUDITORS

War-related Sabotage

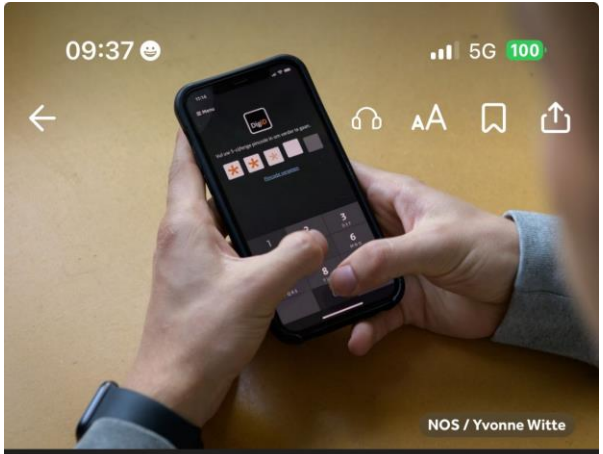

NOS Nieuws • 20 maart, 11:54 • aangepast: 20 maart, 12:29

DigiD opnieuw tijdelijk onbereikbaar geweest door DDoS-aanval

NOREA
DE BEROEPSORGANISATIE VAN IT-AUDITORS

Russia

Europe on high alert after suspected Moscow-linked arson and sabotage

Security services say spate of fires and infrastructure attacks could be part of attempt by Russia to destabilise continent

Lisa O'Carroll *in Brussels*

Thu 30 May 2024 06.00 CEST

The Guardian

Stimulating social unrest

Foreign interferences

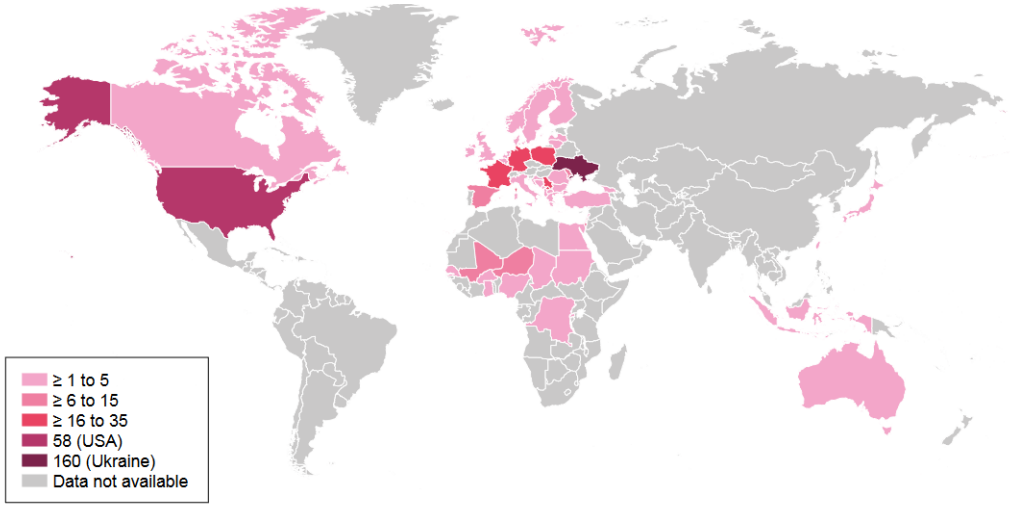

NOREA
DE BEROEPSORGANISATIE VAN IT-AUDITORS

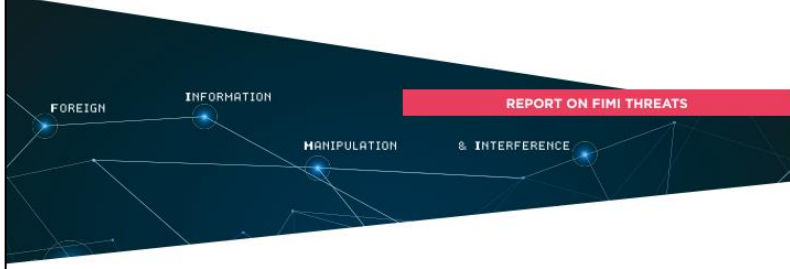

2nd EEAS Report on Foreign Information Manipulation and Interference Threats

A Framework for Networked Defence

January 2024

European Union
EXTERNAL ACTION

Changing risks and their impact on organisations

The risks that organizations face, are subject to change

Real risk of a societal disruption occurring, worsened by the mixing of threats

This emphasizes the importance of considering both expected and unexpected risks.

NOREA
DE BEROEPSORGANISATIE VAN IT-AUDITORS

Attacks on Essentional infrastructure (1)

NOS | Frank Bekkers: mogelijk voorbode van Russische sabotage acties Noordzee

April 19, 2023

NOREA
DE BEROEPSORGANISATIE VAN IT-AUDITORS

Attacks on Essentional infrastructure (2)

Figure 2: Subsea cable map *(source: SubseaCableMap.org)*

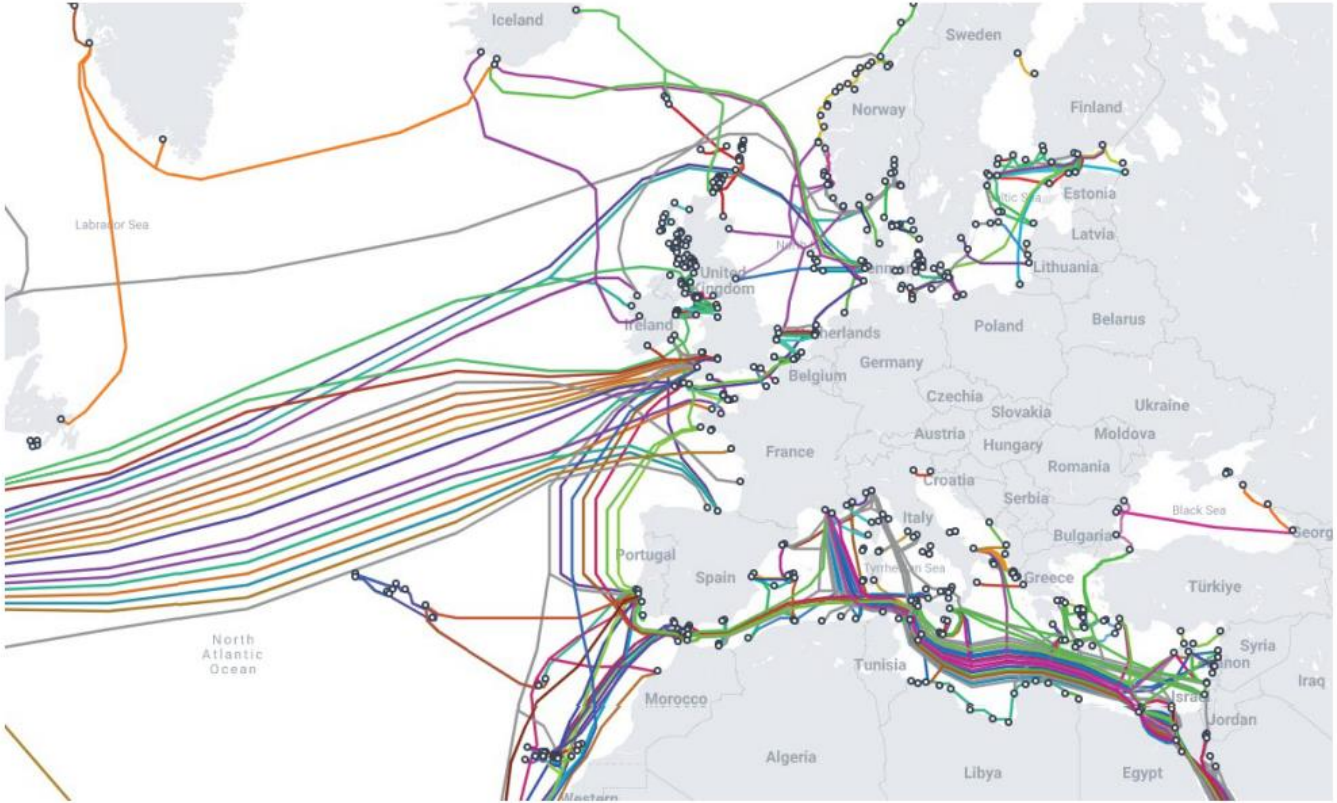

NOREA
DE BEROEPSORGANISATIE VAN IT-AUDITORS

Attacks on Essentional infrastructure (3)

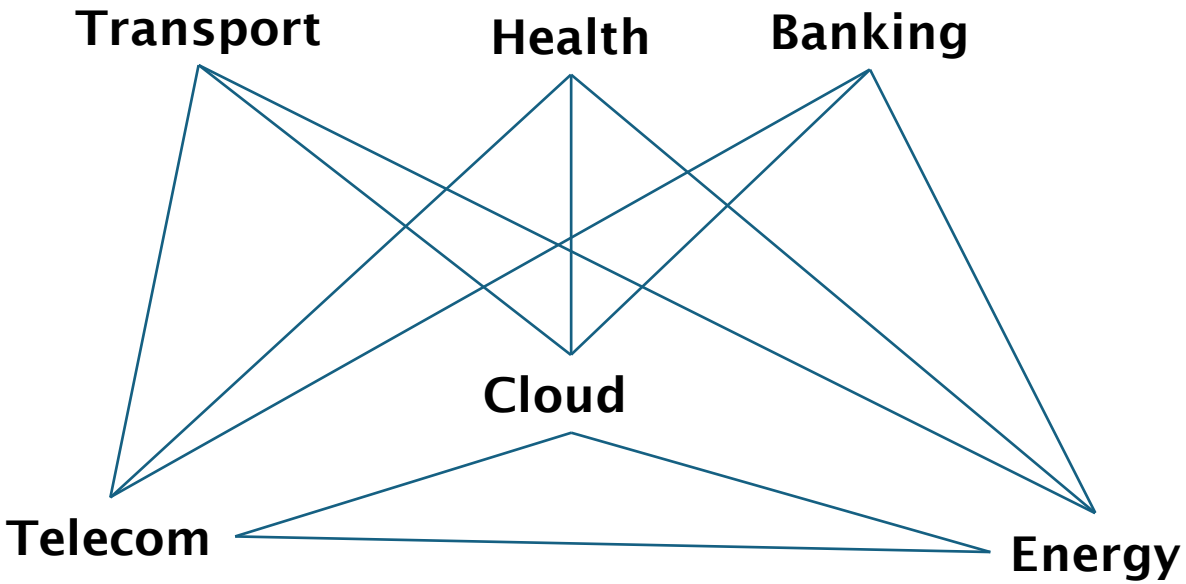

Threat themes by RIVM (2022)

Rijksbrede risicoanalyse Nationale Veiligheid RIVM ism Analistennetwerk Nationale Veiligheid

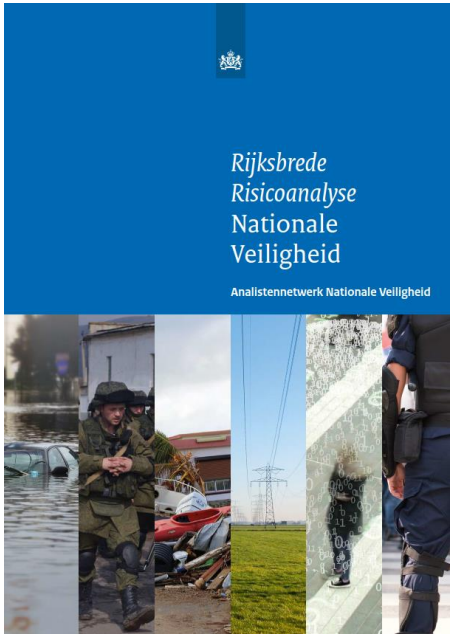

Figuur 6 Risicodiagram Ongewenste inmenging en beïnvloeding democratische rechtsstaat

	Zeer onwaarschijnlijk	Onwaarschijnlijk	Enigszins waarschijnlijk	Waarschijnlijk	Zeer waarschijnlijk
Catastrofaal					
Zeer emstig					
Ernstig			• Crimineel geweld richting media en overheid • Ongewenste buitenlandse inmenging in diaspora-gemeenschappen	• (Heimelijke) beïnvloeding door China	• Hybride operaties Rusland - aangrijpen op maatschappelijk debat (migratie)
Aanzienlijk				• Cyberspionage overheid • Georganiseerde criminaliteit door heel Nederland • Klassieke statelijke spionage • Criminele inmenging bedrijfsleven	
Beperkt					

Prepare for War

Rijksbrede risicoanalyse Nationale Veiligheid
RIVM ism Analistennetwerk Nationale Veiligheid

Escalation ladder with three hybryde scenarios in three different threat themes

NOREA
DE BEROEPSORGANISATIE VAN IT-AUDITORS

Geen oorlog,

maar ook

geen vrede !

NOREA
DE BEROEPSORGANISATIE VAN IT-AUDITORS

Bedrijven inzetten voor defensie-industrie

Stappen richting oorlogseconomie

door **Valentijn Bartels** en **Leon Brandsema**

DEN HAAG • Met aan de ene kant financiële kansen voor Nederlandse bedrijven, maar ook de mogelijkheid om hen te dwingen voor Defensie te werken, zet het demissionaire kabinet een eerste stap in het faciliteren van een oorlogseconomie. Met een wetsvoorstel, dat nog net voor de regeringswissel wordt ingediend, willen de ministeries van Defensie en Economische Zaken zorgen dat we minder afhankelijk worden van het buitenland om de krijgsmacht draaiende te houden.

Nederlandse militairen steken de IJssel over op weg naar een NAVO-oefening in Duitsland. FOTO ANP/HH

Het wetsvoorstel bevat volgens ingewijden onder meer een speciale veiligheidsverklaring van de overheid voor Nederlandse bedrijven. De bedrijven hebben die nodig om te kunnen deelnemen door te garanderen 'geen ongewenste inmenging van statelijke actoren te hebben in hun managementstructuren'. Simpeler gezegd: landen als Rusland, China of Iran moeten bij die bedrijven niks te vertellen hebben en ook niet mee kunnen kijken of luisteren.

De verklaring moet ook helpen om makkelijker zaken te doen in het buitenland. Wanneer door een bedrijf niet wordt voldaan aan de veiligheidsvoorwaarden kan met deze wet zelfs tot strafrechtelijke vervolging worden overgegaan. Tegelijkertijd moet het voorstel ook bedrijven beschermen tegen ongewenste overnames die mogelijk voor een veiligheidsrisico zorgen.

De nieuwe wet biedt ook kansen voor bedrijven in de Nederlandse defensie-industrie, melden betrokkenen. Ze kunnen namelijk worden aangewezen als essentiële toeleverancier voor Defensie. Hiermee krijgt de onderneming het exclusieve recht om bijvoorbeeld in marinebouwprojecten als mede-opdrachtnemer mee te doen. Dat levert flink wat geld op, zeker nu Nederland minimaal twee procent van het bruto binnenlands product aan defensie gaat besteden.

Nieuwe wet biedt financiële kansen

Maar daar staan ook verplichtingen tegenover, weten ingewijden. De aangewezen onderneming moet dan als het om marinebouw gaat een minimum onderhoudscapaciteit ten bate van de Koninklijke Marine permanent en direct op afroep beschikbaar hebben. Daarnaast moet de aangewezen onderneming bij schaarste in productie- of onderhoudscapaciteit voorrang geven aan Nederlandse defensieopdrachten of opdrachten van NAVO-bondgenoten, die als zodanig zijn aangeduid door de bevoegde minister. Er kan ook een aanwijzing komen om de productie op te schalen, wervoor dan ook geld beschikbaar wordt gesteld.

Het wetsvoorstel is onderdeel van het aanjagen van de Nederlandse defensie-industrie. Het plan is om de krijgsmacht binnen vijf jaar materieel gereed en gevechtsklaar te maken voor een eventueel groot conflict. Daarnaast moet ons land ook nog blijvend Oekraïne kunnen steunen. Een forse opgave, waarvoor de productie van munitie en materieel omhoog zou moeten.

Werkgeversvereniging VNO-NCW maakte het bedrijfsleven eerder dit jaar in haar nieuwe visie al warm voor een oorlogseconomie. Voorzitter Ingrid Thijssen doelde daarin in eerste instantie vooral op het opschalen van de industrie in Nederland. Maar als dat niet zou lukken zag zij – onder het credo 'geen kleurpotloden, maar kogels' – ook een werkelijkheid voor zich waarin bedrijven door de overheid gedwongen zouden worden om te produceren voor defensie.

Resilience at Micro and Macro level

To be resilient against societal (IT) disruption, organizations must operate on two levels:

- micro level
- macro level

NOREA
DE BEROEPSORGANISATIE VAN IT-AUDITORS

Denk
vooruit

Home > **Risico's in Nederland**

- Cybercriminaliteit
- Drinkwater
- Droogte
- Een aanslag
- Elektronisch betalen
- Extreem weer
- Overstroming
- Overzicht alle risico's

NOREA
DE BEROEPSORGANISATIE VAN IT-AUDITORS

We leven in een onvoorspelbare tijd. En hulp kan langer op zich laten wachten. Het is daarom belangrijk om voorbereid te zijn op situaties van

Prepare for War | Examples prepared resilience

NOREA
DE BEROEPSORGANISATIE VAN IT-AUDITORS

Prepare | Help yourself (Micro)

Are organisation's responses to risk assessments effective ?

Legislation enforces, where organisations and individuals need stimulation to autonomously behave the right way

Name	Full name
NIS2	Network and Information Security Directive II
Ai Act	Artificial Intelligence Act
CRA	Cyber Resilience Act
CER	Critical Entities Resilience
DORA	Digital Operational Resilience Act
GDPR	General Data Protection Regulation

Prepare | Help yourself (Micro)

Current state of recovery preparedness

- Business Continuity Plans vary in presence, coverage, and quality

- Technical and Organisational preparedness for successful Ransomware attack is limited. It was the unexpected threat, now expected, still
  - In recent 5 years, organisations (initiated) move to immutable back-ups
  - Still, many cannot recover in a reasonable timeframe

- Choices often not made considering the unexpected risks
  - Concentration of IT
  - choice of Cloud – vs – non-Cloud

Macro level - Collaboration between organizations

Current focus is mostly on collaboration before the unexpected (IT) incident, but how to collaborate after the fact

NOREA
DE BEROEPSORGANISATIE VAN IT-AUDITORS

Prepare | Help others (macro)

- Help partners in value chain
  - Share resources
- Help peers
  - Continue key banking services of peers
  - Shop local (Corona)
- Help others
  - Support national cyber reserve

In case of the unexpected risk occurring, it is important that organisations help each other – this is not only philanthropic but also necessary for the survival of their value chains, and industry sector, but also society !

This can even be a relevant part of stimulation via laws and regulations, such as in the case of CSRD and NIS2

Currently applied CSRD KPIs mostly focus on micro level only

NOREA
DE BEROEPSORGANISATIE VAN IT-AUDITORS

What are you going to do to support society's (IT) resilience ?

```
If
  'Social Disruption'
Then
{
  Help own people and organisation;
  Help other people and organisations
}
```

NOREA
DE BEROEPSORGANISATIE VAN IT-AUDITORS